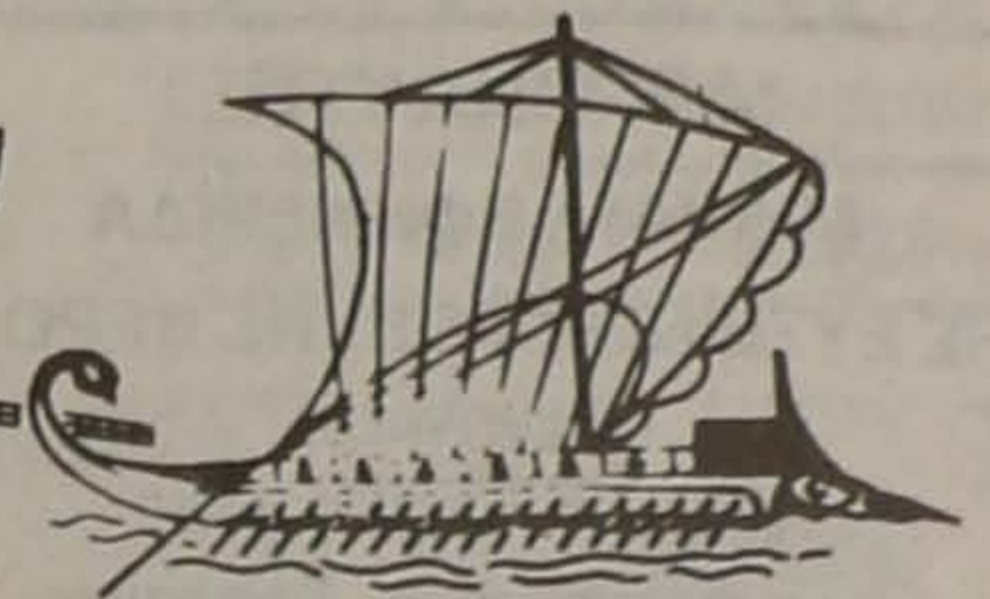

ΑΡΓΟΝΑΥΤΗΣ

Ετος 1ο Αρ. φύλλου 10 ΜΗΝΙΑΙΟ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΟΡΓΑΝΟ ΤΗΣ ΕΥΞΕΙΝΟΥ ΛΕΣΧΗΣ ΒΕΡΟΙΑΣ ΤΡΥΓΟΜΗΝΑΣ 1989

Η ΕΥΞΕΙΝΟΣ ΛΕΣΧΗ ΒΕΡΟΙΑΣ ΕΥΧΑΡΙΣΤΕΙ ΤΟΝ ΤΟΠΙΚΟ ΤΥΠΟ

Εχουμε την τιμή να σας γνωρίσουμε ότι, ως Διοικητικό Συμβούλιο της Ευξείνου Λέσχης Βέροιας, αισθανόμεθα βαθεία την υποχρέωση να σας ευχαριστήσουμε θερμά για τα ανταποκριθήκατε στην πρόσκλησή μας για μία συνάντηση στα Γραφεία μας στις 3-10-1989, με σκοπό την ενημέρωσή σας σχετικά με την κατασκευή του πνευματικού Κέντρου μας.

1940 - 1989

Σαράντα εννιά χρόνια συμπληρώθηκαν από κείνη την ημέρα που σύσσωμη η Ελλάδα, σαν ένας άνθρωπος, ορθώθηκε μπροστά στη φοβερή απειλή του βαρβαρισμού. Και αγωνίστηκε για την ελευθερία της και θυσιάστηκε για να διδάξει στην Οικουμένη, ακόμα μία ελληνική αλήθεια: Ο θάνατος για την ελευθερία κρύβει μέσα του τη στήλη της ζωής. Κι η σπίθα θεριεύει, κι από τη στάχτη της συμφοράς λαμπροφώρα ξεπηδάει πάλι η Ανάσταση!

Ο "ΑΡΓΟΝΑΥΤΗΣ"

Η ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ ΤΟΥ ΑΡΓΟΝΑΥΤΗ

Οι Πόντιοι στις μεγάλες εθνικές στιγμές

ΤΟΥ ΓΙΑΝΝΗ Α. ΜΕΛΕΤΙΔΗ

Η απaráμιλλη ιστορία του Ποντιακού Ελληνισμού κι η αγιωσύνη των ανυστάκτων αγώνων του εξακολουθεί και σήμερα να φέρνει μηνύματα, που δονούν τις πιο ευαίσθητες χορδές της εθνικής μας συνείδησης.

Η Βυζαντινή Αυτοκρατορία πολλά οφείλει στον Ποντιακό Ελληνισμό. Τα βήματα των Ακριτών ακούγονται αγνά κάθε φορά που μέσα μας περνούν ελευθερωτές. Η σκιά τους έχει περάσει στους θρόλους.

Ο Ποντιακός Ελληνισμός από νωρίς αφογκράστηκε την αγωνιώδη φωνή του έθνους για την αποτίναξη του τουρκικού ζυγού. Το μήνυμά για την απελευθέρωση του Γένους διέτρεξε ολόκληρη την αρρενωπή τούτη περιοχή του Ανατολικού Ελληνισμού. Ήταν βαθύ και σπαραχτικό. Ήταν σαν

νάσπασε το κέλεφος τούτης της Γης και ξεπετάχτηκαν από μέσα της Υψηλάντηδες. Ο Πόντος έδωσε το μεγάλο "παρών" στην Ανάσταση του Γένους.

Κι η προσφορά του Ποντιακού Ελληνισμού για την υπόθεση του Γένους συνεχίζεται και στους κατοπινούς απελευθερωτικούς κι αμυντικούς αγώνες. Αποκορύφωμα το Έπος του Σαράντα και τα δύσκολα και δοξασμένα χρόνια της Κατοχής.

Το νέο μήνυμά της ελευθερίας ηλεκτρίζει την αδούλωτη ποντιακή ψυχή, που αιώνες ζει αδελφωμένη με το θρόλο και τη θυσία. Ανταποκρίνεται στο μεγάλο χρέος. Είναι το ίδιο χρέος που περνάει αιώνια από γονιά σε παιδί κι από γενιά σε γενιά. Οι στρατευμένοι κι οι ε-

θελοντές Πόντιοι τραγωδούν τώρα μαζί με τους άλλους αδελφούς τους "Εμπρός παιδιά της Ελλάδας παιδιά". Είναι το τραγούδι που φανερώνει την αχρονολόγητη ενότητα του έθνους.

Εκεί πάνω στις χιονισμένες κορφές και στα διάσελα της Πίνδου, του Μοράβα και της Τρεμπεσίνας με το χαμόγελο στα χείλη, λουσαμένοι με τη λάμψη του θανάτου, στήνουν οι αετοί τον Πυρρίγειο χορό. Τους παραστέκεται η λευκή οπτασία της Παναγιάς κι η καρδιά της μάνας κι ανανεώνουν την αίγλη και το θρόλο των Ακριτών. Είναι οι νέοι Ακρίτες! Είναι οι Τραντέλενοι! Τους θαυμάζουν για τον ηρωισμό τους, για την ανώτερη ηθική τους και για τον ανθρωπισμό τους.

Κι εκεί, που όλα πνίγουν ασφυκτικά τη σκλαβωμένη πατρίδα μας κι τη μαρτυρεύουν και την τρομοκρατούν, να σου, παρουσιάζεται ο υπερήφανος αρματωμένος αντιστασιακός αγώνας με τη λαμπρή συμμετοχή του Ποντιακού Λαού, για να φέρει τη Λευτεριά και να δώσει τέλος στα δεινά της αθλιότητας και του βαρβαρισμού.

Ο ήλιος ξανανεβαίνει στον ουρανό. Οι Ακρίτες νίκησαν στα μαρμαρένια αλώνια κι έφεραν τη φεγγοβόλα Λευτεριά στο απροσύνθητο και πολύπαθο Γένος μας.

Αλησμόνητες μέρες, αλησμόνητες πράξεις και νίκες, αλησμόνητοι ήρωες!

Για τους Ποντίους η φωνή του καθηκόντος κι η συναίσθηση του χρέους έρχονται σαν από θεϊκή υπαγόρευση.

Για το Δ.Σ.
Ο Πρόεδρος
Αλέξ. Τσικουράκης
Η Γεν. Γραμματέας
Β. Καμυγιάννου - Σιδηροπούλου

Ενημερωτική επίσκεψη πραγματοποιήσε στα Γραφεία της Ευξείνου Λέσχης Βέροιας ο Νομάρχης Ημαθίας

Την Τρίτη 10 Οκτωβρίου, ώρα 9 μ.μ. επισκέφθηκε τα Γραφεία της Ευξείνου Λέσχης Βέροιας ο Νομάρχης Ημαθίας κ. Γρηγόρης Παπαστόγιαννης, όπου και ενημερώθηκε από τον Πρόεδρο του Δ.Σ. για την πορεία της ανέγερσης του Πνευματικού Κέντρου. Ο κ. Νομάρχης υποσχέθηκε την πλήρη συμπαράστασή του στο θέμα του Πνευματικού Κέντρου.

Γέννηση και βάφτιση

"Τη βαρασία" (εγκυμοσύνη) την έκρυβαν με κάθε τρόπο. Θεωρούνταν μεγάλη ντροπή να παρουσιάζεται μιά "βαρασμένα - έμποδος" (έγκυος) μπροστά σε κόσμο.

Κάθε φορά που η έμποδος λαχταρούσε να φάει κάτι, έπρεπε απαραίτητα να της το προσφέρουν από φόβο "κάπ' χάν' το παιδί".

Πίστευαν, πως "το χάσιμον τη παιδί" (αποβολή) προερχόταν από "ζορλαμάν" (ζόρι) και "αχπάραμαν" (φόβο).

Όταν έφτανε η ώρα της γέννας, "εντόκαν ατεν τα πόνα" έτρεχαν στη μαμή. Στο σπίτι ετοιμάζαν οι συγγενείς "τ' εμπάλα" (πανιά) του μωρού, ενώ ψιθύριζαν: "Θε μ' και Παναία μ' προφτάσεν. Καλογέν' να εν. Αγέρ μ (Αι-Γιώργη μου) αγγλήγορε πρόφτασον. Με τ' έναν λαλίαν να ελευθερούται". Η μαμή έφτανε για να αρχίσει το δύσκολο έργο της. "Φως τ' ομμάτα σ' αγουρ εν!", φώναζε η μαμή στο αντίκρουσμα του νεοογέννητου. Στη συνέχεια τακτοποιούσε τη λεχώνα και την έβαζε στο κρεβάτι, έκοβε την τσίπα του μωρού, το έλουζε, το φάσκωνε και το έβαζε στο πλάι της μητέρας, λέγοντας: "Ε, φως στ' ομμάτα μου, ο Θεόν ν' αξιών μας και σ' άνε βάπτισμάν άθε".

Υστερα από όλα αυτά φώναζαν τον ιερέα να "ευχάζ" και, αμέσως μετά, έστρωναν πλώσιο τραπέζι. Στη λεχώνα έδιναν να φάει μόνο σουπές, συνήθως "μαλέζ" (αλευρόσουπα).

Στα περίεργα παιδιά που ρωτούσαν πως βρέθηκε το μωρό, έλεγαν: "Α σο ποτάμ έγκεν από η μαμή" ή "α σο χωράφ". Τη λεχώνα 40 μέρες δεν την άφηναν να κάνει βαριές δουλειές. "Ους τα σαράντα τη λεχούσας τ' έναν ποδάρ' σο ταφίν εν", έλεγαν.

Ακόμη τις νύχτες δεν την άφηναν μόνη στο δωμάτιο, από φόβο μήπως την πειράξουν οι μάγισσες. Την εφοδίαζαν με φυλαχτά για το "το κακόν τ' ομμάτ".

Η πρώτη τροφή του μωρού, εκτός από το γάλα της μάνας του, ήταν το τσάι, το ζαχαρο-

Η ΕΥΞΕΙΝΟΣ ΛΕΣΧΗ ΝΑΟΥΣΑΣ (1959 - 1989)

Με γιορταστικές εκδηλώσεις γιόρτασε η Ευξείνος Λέσχη Νάουσας τα τριάντα χρόνια προσφοράς της στην Ποντιακή ιδέα.

Οι εκδηλώσεις άρχισαν στις 8/10 και τελείωσαν με πλήρη επιτυχία στις 17/10.

Ο "ΑΡΓΟΝΑΥΤΗΣ" από τη στήλη αυτή στέλνει τους πιο θερμούς χαιρετισμούς του στην Ευξείνου Λέσχη Νάουσας και της εύχεται κάθε προκοπή και πρόοδο.

μένο πανί, το μαλέζ και το γαλακτοχάβιτισο. Το μωρό το κοίμιζαν σε ξύλινη κούνια που ήταν με περισσή φροντίδα κατασκευασμένη. Οι φτωχοί χρησιμοποιούσαν "το ανεμοκούν" (ένα είδος κούνιας από σχοινί). Την ώρα που το έβαζαν στην κούνια, το σταύρωναν με ανοιγοκλεισμένη παλάμη και έλεγαν: "Έπαρ ύπνον κι έπαρ ύαν".

Για την τύχη του μωρού έλεγαν: "Ο Θεόν γράφτ' σο καταπί (μέτωπο) άθε το θα έρται σο κιφάλν' άθε".

Μετά από σαράντα μέρες (σαραντάρισμα) επέτρεπαν στη λεχώνα να κυκλοφορεί ελεύθερα. Σ' όλο αυτό το διάστημα γίνονταν επισκέψεις στη λεχώνα με πλούσια φαγητά ("μακαρίναν", "τσιριχτά" κ.α.).

Από τις πρώτες μέρες της γέννησης του μωρού, φρόντιζαν να κάνουν "τα φωτίσια" (βάφτιση). Βιάζονταν να το κάνουν χριστιανό. Φοβόταν μήπως τους φύγει το παιδί σε κάποια κακιά ώρα "αφώπιστον". Σε περίπτωση ανάγκης έκαναν στο μωρό μία υποτυπώδη βάφτιση: Το ράντιζαν με νερό και αφού το ανύψωναν έλεγαν: "Είς το όνομα του Πατρός και του Υιού και του Αγίου Πνεύματος Αμώην". "Ήμψόν βάπτισιν εν από", έλεγαν. Αν το μωρό γλιτωνε από το θάνατο, τότε το ξαναβάφτιζαν κανονικά.

Το νουνό τον προσφώνούσαν "δεξάμενο" και τη νουνά "δεξαμέντσα". Οι Συνέχεια στην 2η σελ.

"ΑΡΓΟΝΑΥΤΗΣ"

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
ΤΗΣ ΕΥΞΕΙΝΟΥ ΛΕΣΧΗΣ ΒΕΡΟΙΑΣ

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ

ΓΙΑΝΝΗΣ Α. ΜΕΛΕΤΙΔΗΣ

Δημόσιος Υπάλληλος - Συγγραφέας
Θουκυδίδης 2 - Τηλ. 0331 - 25.282

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Κ. ΤΣΑΧΟΥΡΙΔΗΣ

Δικηγόρος

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Χ. ΧΙΟΝΙΔΗΣ

Δικηγόρος - Ιστορικός

ΓΙΑΝΝΗΣ Ε. ΧΙΟΝΙΔΗΣ

Συν. Δημοσίου

ΟΔΥΣΣΕΑΣ Γ. ΓΩΝΙΑΔΗΣ

Ηθοποιός - Σκηνοθέτης

ΦΩΤΟΣΤΟΙΧΕΙΟΘΕΣΙΑ

ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΒΕΡΟΙΑΣ Ε.Ε.

ΑΦΟΙ ΠΑΤΣΙΚΑ

ΤΗΛ. 0331/66.913 ΦΑΧ 0331/66.979

ΒΕΡΟΙΑ: Γωνία 16ης Οκτωβρίου - Διός

ΓΡΑΦΕΙΑ: Τηλ. 0331 - 28.356

ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΔΡΧ. 500

Σύγχρονα Πόντιοι Ποητές

ΣΑΝΤΕΤΚΑ ΑΡΟΘΥΜΙΑΣ

ΤΟΥ ΓΙΩΡΓΟΥ ΧΕΙΜΩΝΙΔΗ

Συνέχεια από το προηγούμενο

7. Σα παρχάρια τα Καλύβια

εταράγαν με τη δεντρού τα φύλλα και τα ξύλα

ξάει κι φαίνεται ο τόπον που κάποτε εχτίαν.

8. Σο Σουμελάς το Μοναστήρ τα τουβάρια σ' έναν οπίσ' σ' άλλα ερούξαν

α σα χαλάσματα τη τουβαρί απεσ' σα νη-
τοπούλια εκούξανολόερα ασ' ο Μοναστήρ τα λυκούδια
μοναχόν γουρνούντανοι τουρκάντ π' εβρείουνταν εκεί αγρούνταν
και άμον ντο βραδύν ασυν ισκιάν ατουν
φοβούνταν.9. Τα αλάτια τη ρασί άλλο κι τρανέννε
η αέρα, το χαλάς και η σκωτία, τη γιακάν
ατουν κι αφείνε,το νερόν τη Παναίας κι ποτισκάτε, εέντον
αλυκόνκαι αν κι πάμε χτίσαμε το Μοναστήρ Σαντέτ
Χριστιανοίαπάν σ' εκείνο το ρασίν ημέρα τη Χριστού κι
θα μερόν.10. Ολια ατά τα ζωντανά και
τα ρασία, τα χωρία, το σχολείον, τα
παρχάρια, η εκκλησία
πολλά χρόνια ατώρα επέμναν
έρημα και μοναχά.11. Αμα όσα χρόνια κι αν διαβαίνε
κι αν ενεγκάστανε πολλά τα καρδιάς ν' α-
ναμένε

εθαρώ τ' αροθυμίας τη πατρίδας.

Συνεχίζεται

Διόρθωση

τυπογραφικού

λάθους

Από τυπογραφική αβλεψία στο υπ' αριθμ. 9
φύλλο του "Αργοναύτη" (σελίδα 2, Σύγχρονοι
ποιητές) ανεγράφη ο κ. Γιώργος Χειμωνίδης,
ως Θεόδωρος.

Ζητούμε συγγνώμη.

ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΤΟΝ "ΑΡΓΟΝΑΥΤΗ"

- Οι στήλες του "ΑΡΓΟΝΑΥΤΗ"
είναι στη διάθεση όλων των ανα-
γνωστών του.

- Οι εργασίες πρέπει να στέλνο-
νται αν είναι δυνατόν δακτυλο-
γραφημένες.

- Παράκληση οι εργασίες να
γράφονται στην Δημοτική και με
το μονοτονικό σύστημα.

- Καμιά εργασία δημοσιευμένη
ή όχι δεν επιστρέφεται.

ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ

Σύνολο από τους προηγούμενους μήνες	2.570.000
69. Νομαρχιακό Ταμείο Ηρακλίας	1.000.000
70. Τουριστικός Ομίλος Καστανιάς	5.000
71. Γοστεριάδου Ολγα	2.000
72. Πουλασοουκίδης Λάzaros	10.000
73. Σιδηρόπουλος Λάzaros	2.000
74. Θεοχαροπούλου Ανθη - Κιαμελίδης Στάθης	5.000
ΣΥΝΟΛΟ	3.594.000

Στο επόμενο φύλλο θα δημοσιεύσουμε ονόματα και άλλων δωρητών. Το Δ.Σ. εκφράζει τις πιο θερμές ευχαριστίες στους παραπάνω δωρητές.

Ελληνοϊταλικός

Πόλεμος

1. Δεν ήτο όραμα δεν ήτο οπτασία.

Μυδράλια, ντουφέκια φασαρία.

Δεν ήτανε παραμυθιών σελίδες.

2. Ξημέρωνε 6 πρωινή η ώρα

που ξέσπασ' η πολεμική η μπόρα.

Λιγάκι το σκοτάδ' είχ' απαλίνει

τον πόλεμο διεύθυνε ο Μουσολίνι.

3. Χτενίζανε τον τόπο οι οβίδες.

Μα τους φαντάρους μας γέννησαν Ελληνί-
δες.

Ω...!! Τί κανόνια χαλασμός.

Μα οι φρατέλοι ούτε βήμα εμπρός.

4. Εκλείνε πιά ο ήλιος προς τη δύση.

Μα ποιός τολμά να μας κουνήσει.

Κι' αμέσως με τον ερχομό του σκότους

στα χέρια είχαμ' εβδομήντα αιχμαλώτους.

5. Ο Καίσαρας αφρίζ' απ' το κακό του.

Σ' ενίσχυση καλάει τον γαμβρό του.

Αλπινιστών αρχηγέ, τον λέει, δεν με κάνεις.

Και ρίχνει στη γραμμή τους λύκους της
Τοσκάνης.

6. Μα η συνέχεια Θεέ μου τί γελοία.

Στις γραμμές μας εβασίλευε ηρεμία

και μόλις πάει η ώρα 11 και 20'

δεχθήκαμε αιχμαλώτους 420.

7. Κι' όταν ετέλειωσε ο γάμος

μ' οργανοπαίκτη τον κυρ' Μουσολίνι

τ' αρνιά ζητούσανε τους λύκους

μα λύκοι πουθενά δεν είχαν μείνει.

ΜΙΧΑΗΛΗΣ Α. ΠΕΤΡΟΦΙΔΗΣ

ΕΤΩΝ 80 ΛΙΓΟ ΠΗ ΜΙΚΡΗ ΣΑΝΤΑ

Από την Ποντιακή Παράδοση

Μήνες και γιορτές

10. Οκτώβρης - "Τρυγομη-
νάς". Ο Οκτώβρης πήρε το
όνομα "Τρυγομηνάς", επειδή
είναι ο μήνας της συγκομιδής
των καρπών. "Σον τρυγομηνά
τρυγίεις. Έναν σπερτς, και
δέκα περτς...". Από τον Τρυγο-
μηνά άρχιζε κι ο χειμώνας.
"Τρυγομηνά χειμός καιρός και
χόνα'ς σα ραχία, πολλά χόνα
εσκέπασαν παρχάρα και
χωρία".

Η μνήμη του Αγίου Δημητρί-
ου γιορταζόταν με ξεχωριστή
χαρά. "Επέναν σα ονομασίας"
(πήγαιναν στους γιορτάζον-
τες).

Αρρώστειες και θεραπείες στον Πόντο

23. Συνοουρία: Το βράδυ
κυρίως δεν έδιναν στον
άρρωστο υγρά φαγητά και
νερό. Ακόμη ζέσταιναν πίτουρα
ή και χώρα (ακαλλιέργητο) και
έβαζαν τον ασθενή να καθίσει
επάνω. Τον άντρα που είχε συ-
νοουρία τον έλεγαν "ταιλτέα"
και την γυναίκα "τσουλουτό". Ε-
πειδή, συνήθως, ακράτεια
ούρων είχαν τα μωρά τα έλε-
γαν "ταιλτάρκα".

24. Νεροκράτεμαν (ανου-
ρία): Έβραζαν ρίζες αγριάδας,
φούντες καλαμποκιού ή και
φύλλα μαιντανού και έδιναν
το ζουμί στον άρρωστο.

25. Πρεσίον (πρήξιμο): Ε-
βραζαν φύλλα μολόχας και το
έβαζαν πάνω στο πρησμένο
μέρος. Ακόμη το τύλιγαν με
ζυμάρι και γιαούρτι.

26. Γλυκέρα γεράδας (έκ-
ζεμα): Αλειφαν με βούτυρο ή
με σιρούλι (ερυθρό οξείδιο του
υδραργύρου) τις πληγές.
Ακόμη έβραζαν πάνω στο έκζε-
μα φύλλα ταμαρόφυλλου
(πεντάνευρο), αφού προηγου-
μένως το αλείφαν με βούτυρο.

27. Σάρα ή Πάθος (επιλη-
ψία ή σεληνιασμός): Καλούσαν παπά και διάβαζαν
τον άρρωστο ή τον πήγαιναν
στις εκκλησίες που γιόρταζαν.
Ακόμη έτριβαν τα χέρια και το
λαιμό του ασθενή την ώρα της
κρίσης.

28. Σαριλούχ ή σαριλιχ (Ι-
κτερος): Έκαναν στον
άρρωστο φλεβοτομία κάτω
από τη γλώσσα, ανάμεσα στο
φρύδια του και στα δάχτυλα.
Επαιρναν ούρα, συνήθως
παιδιού, και αφού τα άφηναν
νύχτα έξω από το σπίτι, τα
πότιζαν στον άρρωστο, τρία
πρωινά νηστικό. Ακόμη έβρα-
ζαν κίτρινα λουλούδια και έδι-
ναν στον ασθενή το ζουμί.

29. Λοιμική (ιλαρά):
Πρόσεχαν την καθαριότητα
του άρρώστου ιδιαίτερα. Δε
μαγειρεύαν στο δωμάτιο του
ασθενή, ούτε τον έντυναν με
βαριά ρούχα. Τα φαγητά που
έδιναν στον άρρωστο ήταν γα-
λακτερά ζυμαρικά και σουπες
ζεστές.

30. Κοκίκος (κοκίτης):
Προφύλαγαν τον άρρωστο
από το κρύο. Του έδιναν ζε-
στές σουπες και τσάι. Τα μωρά
τα πρόσεχαν ιδιαίτερα τη
νύχτα, για να μην πνιγούν από
το βήχα.

31. Μάλα (ψώρα): Εφτ-
αχναν αλοιφή από λίπος κα-
θείφι και αλείφαν τις πληγές,
ώσπου να γίνονταν καλά. Στον
άρρωστο στη διάρκεια της
αρρώστειας, δεν έδιναν
αλμυρά και ξινά.

32. Βράσα (ευλογία): Αλει-
φαν τα εξανθήματα (ρόχας) με
ανάλατο φρέσκο βούτυρο και

έτσι απόφευγαν το ξύσιμο. Η
βράσα άφηνε πολλά θύματα,
κυρίως στον αγροτικό
πληθυσμό, που ο εμβολιασμός
ήταν άγνωστος. Στα αστικά
κέντρα, τα τελευταία χρόνια,
πριν τον ξεριζωμό, γινόταν ο
σχετικός εμβολιασμός. Το
εμβόλιο το έλεγαν "κοτζάκ".
Στη διάρκεια της ασθένειας
κρατούσαν δίαιτα από αλμυρά
και ξινά. Επίσης δεν έβραζαν
(εχάσεβαν) τα ρούχα του
άρρώστου, γιατί πίστευαν πως
θα θύμωνε η ευλογία, όπως χα-
ρακτηριστικά έλεγαν: "Θα
εχολάσκειται (θα θυμώσει) η
βράσα και θα πιάνει (θα πιάνει)
ούλτς (όλους)".

33. Βαράμ ή βαρέμ (φυμα-
τίωση): Τάιζαν τον άρρωστο
καλά. Μάλιστα του έδιναν και
γάλα γαιδουριού, που το
θεωρούσαν δυνατό. Επίσης το
χειμώνα ο άρρωστος δεν έβγαί-
νε από το σπίτι και το καλοκαί-
ρι πήγαινε παραθέρηση στο
βουνό. Αν και η φυματίωση δεν
είχε πολλά κρούσματα, άφηνε
θύματα, γιατί δεν υπήρχε απο-
τελεσματική θεραπεία.

Συνέχεια στο επόμενο

Γέννηση και βάπτισμα

Συνέχεια από την 1η σελ.

Κουμπάρι προσφωνούνταν
"κούμπаре" ή "σύντεκνε" και
"κουμπάρτσα" ή "συντέξα" και
τα παιδιά "δεξιμάτ" και "δεξι-
ματέα".

Το πρώτο το παιδί
"εκράτνε" (βάφτιζε) ο
κουμπάρος. Τον καλούσαν "με
κερίν". Η βάφτιση γινόταν συ-
νήθως "την Κερκεήν" (Κυριακή)
στην εκκλησία. Ο δεξάμενος έ-
φερνε στη βάφτιση συνήθως
"ένα πήχυν χασάν, έναν
σταυρόν κι έναν γάταν φορεσί-
αν".

Όταν έφτανε η ώρα,
ρωτούσε ο παπάς το
"δεξάμενον": "ντο όνομα θα
καλλίς' ατο". Εκείνος, μετά από
προηγούμενη συνεννόηση με
τους γονείς του παιδιού έδινε
το όνομα "τη πάππος" ή "τη
καλομάνας".

Οι συνηθισμένες ευχές που
έδιναν μετά το όνομα ήταν: "Ε
κία ναζεί καιν να σέρεστ'
ατον". "Πολύχρονον και καλορί-
ζικον να εν". "Αιντε σιλόχρονον
και σην χαράν αθε". "Ναζεί κι ο
δεξάμενον". Μετά η μητέρα
γονάτιζε μπροστά στο
"σύντεκνον" και αφού φιλούσε
το χέρι του παραλάμβανε το
παιδί, λέγοντας: "Παντ' άξιος"
ή "Άξιος ο κόπος ισ". Ο
δεξάμενος τότε της έλεγε:
"Ναζεί, να βασιλεύ. Ας ελέπω
σ' ατό ους τα 7 χρόνια. Τεσλίμ
εφτάγω σ' αυτό. Α σ' άψιμον,
α σο νερόν". Η τελετή έκλεινε
με πλούσιο τραπέζι.

"Το κερίν" (την κουμπάρια)
το σεβόταν και το τιμούσαν.
Θεωρούσαν μεγάλη ντροπή να
μαλώνουν μεταξύ τους οι
σύντεκνοι. Το ενδιαφέρον του
"δεξάμενου" για το βαφτιστικό
του ήταν πολύ μεγάλο. Δεν το
ξεχώριζε από τα δικά του
παιδιά. Επίσης και το "δεξιμάτ"
τιμούσε και σεβόταν το
"δεξάμενον" σαν πατέρα του
και τον επισκεπτόταν τακτικά.

Γ.Α.Μ.

ΠΟΝΤΙΑΚΑ ΑΝΕΚΔΟΤΑ

1. ΚΟΥΡΤΑΛΑΜΑ...

Έμνε γιαζιτζής σ' σην
Τραπεζούνταν, σ' έναν
Τούρκον τουτσιάρ κεκά:

Ραμαζάν έτον, εμπαιν' σην
γιαζηχανάν απεσ' ίνας Οφλής
χότζας, είπε με Ρωμιακά "κα-
λημέρα".

- Πώς εγνάεψες ντό είμαι
κιαβούρης; ερώτεσ' ατον.

- Ασ' σο σουράτης φαίνεσαι
απήνητσε.

• - Πού εν ο Χατσιάγας;
ερώτεσε με.

- Έχομε το Τριώδ' και θα
εμαλάφω ατον τσακώματα".

- Κάθκα, ούμπαν έν θα
έρται, είπα, κάθκα ας
κεράζωσε έναν καβέν".

- "Είπα σε το Τριώδ' έχομε,
καβέν κι πίνω, νεστεύω".

Εγώ εγέλασα κ' ερώτεσ'
ατον τ' όνομαν-ατ'.

- Χαβούζ' λέγνε με, είπεν.

- Τη κυρούσ' τ' όνομαν;

- Τη τετέσ' τ' όνομαν;

- Αι, αρτούκ, ντελή κανλη,
είπεν τσοκ κουρταλάμα
θυμιατόν τσικατζάκ.

Δηλαδή: "Μην το σκαλίζεις
πολύ νεαρέ θα βγή θυμιατό".
Υπονοών ότι ο παππούς του
ήτο Χριστιανός και μάλιστα
ιερέυς.

2. ΑΛΛΟ ΛΟΓΕΝ ΕΙΝ'...

Οι Ορδουλούδες όντας επε-
ρίσειαν ατς τα κολονκύθα
εφόρτωναν ατα σα καικια και
επέγναν σ' άλλα τα πολιτείας
να πουλούν ατα.

Μίαν πα ερούξαν σα
Σούρμενα, άμαν σα καίκια κες
κανένας Σουρμενίτες κ'
εσούμωσεν να αγοράς
κολονκύθα.

Οικαικτισίδες με τα χίλια πα-
ρακαλίας εδέκαν, χωρίς
παράδες, κάμποσους νομάτς
20-30 κολοκύθα για να
δοκομάζ-ν ατα.

Σα πέντε - έξ ώρας απάν
εξύαν οι Σουρμενίτ' σο γιαλόν
με τα καλάθα, κ' ερχίνεσαν τ'
αγόρασμαν.

Αέτς πα σα δύο ώρας απές
τα καίκια εφεκρώθαν.

Ατό η δουλεία κάμποσα
χρόνα επέγ' νεν αρ' αέτς.

Άμαν έναν χρονίαν η Ορτού
κί' εϊεν κολονκύθα και οι και-
κτισίδες εφόρτωσαν καρπούζα
και επήγαν σα Σούρμενα.

Οι Σουρμενίτ' εξύαν ξαν κ'
εγόρασαν ούλα τα καρπούζα.

Ίνας ασ' σοί καικτισίδες εγέ-
ντον μισαφίρ-τς σ' έναν Σουρ-
μενίτικον οσπίτ'.

Εκάτσαν να τρώγ'νε. Τερείο
καικτοής, ντό τερείς;

Το γαλατοκλόγκυθον ντο έ-
φεραν, καρπούζι πιπίλα εϊχεν
απέσ'... Εγροίκσεν ντ' εγέντον,
άμαν λαλιαν κ' εβγάλ'.

Ο Σουρμενίτες σίτα έτρωγαν
λέει ατον.

- Πατριώτη, αδσ σο σεφέρ
τα κολονκύθα σουν, έμορφα,
τρανά και κόκκινα έσαν, άμαν
η νοστιμάδα τουν άλλο λογέν
εν... Άμον τα παλαιά κ' είναι...

ΑΚΡΙΤΕΣ ΣΤΑΘΗ ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗ

(ΓΕΡΟ ΣΤΑΘΗ)

ΑΚΡΙΤΕΣ - ΔΙΓΕΝΗΣ - ΠΟΝΤΙΑΚΗ ΠΑΡΑΔΟΣΗ

Συνέχεια από το προηγούμενο

Στην Κύπρο η σημερινή σχολή των ποιητάρηδων με την ακμή και την ζωτικότητα που την χαρακτηρίζει, φανερώσει, ότι οι ρίζες της είναι πολύ παλιές χρονικά, και πολύ εύρωστες ποιοτικά. Ως προς τον Πόντο πάλι, και μόνο η τεράστια σημασία που έχει στην καθημερινή ζωή των Ποντίων, η λύρα τους - συσχετισμένη μάλιστα με τον ιδιότυπο χαρακτήρα που έχει η Ακριτική ποίηση του Πόντου - είναι ένδειξη ότι, δεν θα έλειψαν εκεί επί αιώνες οι ένθεοι ραψωδοί, που πολύ θα συνέβαλαν στην ανάπτυξη και στην ευλαβική διατήρηση των τραγουδιών. Εκτός όμως από αυτά, η σύντομη, μα πολύ αξιόλογη εργασία του Γ. Σπυριδάκη (Ποιητάι δημῶνδν ασμάτων εις Τραπεζούντα κατά τον 14ο αιώνα, Αρχαίον Πόντου τόμ. 16 σελ. 263) για τους παιγνιώτες στον Πόντο πιστοποιεί ότι οργανωμένη σχετικά υπήρχεν εκεί ολόκληρη τάξη λαϊκών ποιητών και μουσικών, οι οποίοι ήταν οι πιο κατάλληλοι για

να αναπτύσσουν και να διατηρούν μία αυτοτελή τοπική παράδοση ηρωικής δημώδους ποίησης. Μερικές λοιπόν από τις πολλές και επί δεκαετηρίδες οι επιστήμονες έχουν στηρίξει ειδικά στην παράδοση της Καππαδοκίας, σωστό είναι να μετατοπισθούν προς την Ποντιακή παράδοση, η οποία εκτός των άλλων πλεονεκτημάτων της, μας παρέχει τραγούδια γνήσια, μερικά μάλιστα διαπνεόμενα από ιδιόρρυθμη πρωτοτυπία, τόσο στο γλωσσικό ύφος, όσο - και τούτο ιδίως ενδιαφέρει την επιστήμη της Λαογραφίας - και στα περιεχόμενα, στα επεισόδια και στη σύνθεσή τους. Αντιθέτως η Καππαδοκία και η άλλη Μ. Ασία δεν μας έχουν δώσει Ακριτικά τραγούδια εξ ίσου σημαντικά προς τα Ποντιακά. Της Καππαδοκίας τα σωζόμενα τραγούδια, Ακριτικά και άλλα, έχουν πάθει σχετικώς σημαντικές και πολύ επιζήμιες φθορές.

Επίσης, αρκετά τραγούδια είναι σε ξένο γλωσσικό ιδίωμα, άρα πρόκειται για τραγούδια φερτά από άλλους τόπους και όχι ντόπια. Εκείνο όμως που προξενεί αληθινή έκπληξη είναι η σχεδόν ολοκληρωτική στην Καππαδοκία έλλειψη Ακριτικών παραδόσεων, οι οποίες να μιλούν για τα θρυλικά κατορθώματα του Διγενή και των άλλων Αντρειωμένων. Λείπουν σχεδόν εντελώς οι Έλενοι του Πόντου, και ούτε υπάρχουν αξιόλογες Καππαδοκικές παραλλαγές για τον Ξάντινον και τον Αιχμάλτων και τους γιούς του Ανδρόνικου κ.λ.π..

Ο Κ. Ρωμαίος δεν ήταν βέβαια υποχρεωμένος να ξέρει πως στον Πόντο υπήρχαν όχι μόνο πολλές τοποθεσίες σχετικές με τις παραδόσεις για τον Διγενή και τους Αντρειωμένους, αλλά ήταν και πολύ συνηθισμένα τα ονόματα και επώνυμα των Ακριτών, όπως Ακριτάς - Ακριτίδης - Μάραντος - Μαραντιδής, Ξαντινός - Ξαντινιδής, Νικηφόρος - Νικηφορίδης, Ανδρόνικος - Ανδρο-
νικίδης κ.α.
Όταν μικρό με οδηγούσε η γιαγιά μου στην Παναγία Σουμελά, συναντήσαμε Τ' Ακριτά τ' λιθάρ' και Τ' Ακριτά τ' αλών. - Γιατί η πέτρα αυτή (που ήταν σωστός βράχος) ονομάζεται Τ' Ακριτά: ρώτησα. - Ο Ακριτάς από τον υπερκείμενο λόφο (Τ' Ακριτά τ' αλών) έριξε την πέτρα αυτή για να σκοτώσει το Δράκο, μου απάντησε: - Και πώς μπόρεσε να σηκώσει μία τόσο μεγάλη πέτρα; Ξαναρώτησα. - Εκείνος, ρίξα μ', να έσκωνεν το χέρν' ατ σόν ουρανόν ας σ' αλών απάν, εντούνεν σα λβία, μου αποκρίθηκε.

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Επιμέλεια - Παρουσίαση:
Οδυσσέας Γ. Γωνιάδης

1. ΑΜΙΡΑΝΤ' - ΑΡΑΠΑΝΤ'

Α
Συνεχίζουμε την παρουσίαση του Στάθη Χριστοφορίδη (Σάρπογλη) με απόσπασμα από το βιβλίο του "ΜΑΥΡΑ ΚΑΙΡΟΥΣ ΚΑΙ ΜΑΥΡΑ ΗΜΕΡΑΣ".

τουρκίζ'ν ατ'ς και θα γίνουμαι εγώ σεπέ'ς".
Όλια ατά ενοούνιζεν Απόστολον νύχτα και ημέραν. Τσοτίν έρ'τον ατον ν' αφήν' και τ' οσπί'ν ατ' και φεύ' μακρά.

Όλιον ύστερ' να, αρτούκ, έκοψεν τ' ομούτια. Η δουλεία επέ'νε'ς σο φευτόν. "Κατσανοούν ανασί αγλαμάς", λέει κι ο Τούρκον.
Εναν βράδον εκάτσαν κ' έφσαν όλ' εντάμαν. Επόικαν τη μετάνοιαν ατουν κ' επεκέι έπεν ατ'ς Απόστολον το νιέ'ν ατ', ντό θα φτάγ'νε.

-Θα φεύουμε, είπεν, κρύφας, κανείς χαπέ'ρ να μη παί'ρας. Όλιον τη νύχταν θα πορπατούμε και θα εβγαίνουμε ασ'σομουτσαριφλούκ' κι άμον το μερών', εξέρω έναν ορμάν' έξ' ασ' ση στράταν, θα πάμε κρύφκουμες εκεί απέ'σ. Ασ'σο βράδον ξάν' θα πορπατούμε κ' επεκέι θα ρούζουμε 'ς σ' ανεγνώριμα. Επ' ετότες θα πορπατούμε γιαβάσια και με την ημέραν.

- Και πού θα πάμε, ακά; ερώτησαν όλοι οσπιτιανοί, τ' αδέλφια κ' οι νυφάδες.
Εσ'κωσεν Απόστολον το χέρν' ατ', έδειξεν ατ'ς τα σίκονας και είπεν:
- Ο Χριστόν κ' η Παναία - να ποδεδίξ' ατ'ς - θα λέγ'νε μας πού θα πάμε.

Εσ'κωσεν Απόστολον το χέρν' ατ', έδειξεν ατ'ς τα σίκονας και είπεν:
- Ο Χριστόν κ' η Παναία - να ποδεδίξ' ατ'ς - θα λέγ'νε μας πού θα πάμε.

Εσ'κωσεν Απόστολον το χέρν' ατ', έδειξεν ατ'ς τα σίκονας και είπεν:
- Ο Χριστόν κ' η Παναία - να ποδεδίξ' ατ'ς - θα λέγ'νε μας πού θα πάμε.

Εσ'κωσεν Απόστολον το χέρν' ατ', έδειξεν ατ'ς τα σίκονας και είπεν:
- Ο Χριστόν κ' η Παναία - να ποδεδίξ' ατ'ς - θα λέγ'νε μας πού θα πάμε.

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

Πεχλεβάνος: Αθλητής, παλαιστής.
Πουικ (το): Μουστάκι.
Τσαμε (η): Το Τζαμί.

Κουκάρα (η): Γάντζος, κρεμαστάρι.
Καρακούλάκ' (το): Σπάθην με γυριστή ουρά.
Ταιφά (η): Οικογένεια, συγγενολόι, φυλή.
Σεπέ'ς: Αίτιος.
Τσοτίν: Δύσκολο.
Αρτούκ: Πιά.
Νιέ'τ' (το): Σκοπός, πρόθεση.
Μουτσαριφλούκ': Επαρχία.
Γιαβάστα: Σιγά, σιγά.

Σημ.: Απευθύνω παράκληση στους ανθρώπους της επιστήμης, των γραμμάτων και των τεχνών να μου στείλουν τα έργα τους με βιογραφικό και φωτογραφία για παρουσίαση από την εφημερίδα μας.

Χρειαζόμαστε τη συμπαράσταση όλων για τον εμπλουτισμό της βιβλιοθήκης της Ευξείνου Λέσχης Βέροιας από τη μιά, αλλά και θεωρούμε απαραίτητο να προβληθεί το έργο όλων των Ποντιακής καταγωγής λογοτεχνών, επιστημόνων, καλλιτεχνών από την άλλη.

ΗΘΙΚΗ ΚΑΙ ΥΛΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ!

Δεν ξέρω αν θα χαρακτηριζόμουν ως υπερβολικός στις εκτιμήσεις μου, πάντως όμως το βέβαιο είναι ότι την σημερινή ημέρα, όπου η λεγόμενη μοντέρνα Μουσική κυριολεκτικά σάρωσε σαν σίφουνας, κάθε άλλη μουσική προτίμησή μας (σημ.: αφενδής μάρτυράς μου οι συναυλίες ροκ που κυριολεκτικά συναρπάζουν τα νεαρή ηλικίας πλήθη, άσχετο αν στο τέλος κάθε τέτοιας συναυλίας γίνονται όλα... γυαλιά - καρφιά από τους εκστασιαζόμενους νεαρούς), το να παρουσιάζεις Ποντιακά τραγούδια από κέντρα διασκέδασης και κασέτες είναι το ολιγώτερο... πρωιμό!

Εν πάση περιπτώσει, τούτη τη στιγμή έχουμε μπροστά μας τις τρεις κασέτες του Η. Πρώτη φέρει την ονομασία "ΧΘΕΣ - ΣΗΜΕΡΑ - ΠΑΝΤΟΤΕ" και τον συνοδεύει με τον κερμεντζέ του αζέχαστος δεξιότηχνης του είδους Γώγος Πετρίδης. Η νέα δουλειά του Κ. Καραπαναγιωτίδη φέρει τον ενοποιημένο τίτλο "ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΣΤΟΝ ΠΟΝΤΟ". Οι περισσότεροι στίχοι είναι δικό του και 2 μόνο της Σοφίας Κωνσταντινίδου και Γ. Σπινθιρόπουλου.

Και ο πρώτος δίσκος (κασέτα) και οι άλλες δύο κασέτες απονέουν πόνο, αγάπη, λατρεία σ' ό,τι χάθηκε, άλλα θέματα της καθημερινότητας. Κι όλα δοσμένα με την ωραία, καθάρη και καρμανιστή φωνή του Κωστάκη Καραπαναγιωτίδη. Πρόκειται, πράγματι για μία καλή και προσεγμένη εγγραφή.

Βέβαια ούτε μουσικοκριτικός είμαι, ούτε τεχνικός, αλλά ακούγοντας και τις τρεις αυτές κασέτες έμειναν ευχαριστημένος. Χάρηκα κερμεντζέ, απόλαυσα ποντιακό τραγούδι, μαγεύτηκα από την ωραία φωνή του ταλαντούχου αυτού συμπατριώτη μας, ο οποίος, στο πείσμα του ισοπεδωτικού καιρού μας, μένει πιστός στο φαντάζομαι θα είναι λίγοι. Μέσες - άκρες γνωρίζω ότι περυσιαστικά ασχολούνται με το ποντιακό τραγούδι οι: Λ. Νικολάου, Χρυσάνθος, Γιάννης Φλωρινιώτης...

Αξιοσημείωτο είναι ότι και τις τρεις αυτές κασέτες μου τις έστειλε φίλος συμπατριώτης Θεσσαλονικιός, που γνωρίζει το πάθος και τη λαχτάρα μου για ό,τι το Ποντιακό. Τον ευχαριστώ από δω, απ' αυτή τη στήλη τον αγαπητό μου "ΑΡΓΟΝΑΥΤΗ", για το τόσο πολύτιμο δώρο του.

Φυσικά δεν μπορώ να ξέρω πόσοι και ποιοί ασχολούνται επαγγελματικά με το ποντιακό τραγούδι (διότι Λυράρηδες υπάρχουν τόσοι, όση και η... άμμος της θάλασσας), αλλά τραγουδιστές σ' αυτό το χώρο φαντάζομαι θα είναι λίγοι. Μέσες - άκρες γνωρίζω ότι περυσιαστικά ασχολούνται με το ποντιακό τραγούδι οι: Λ. Νικολάου, Χρυσάνθος, Γιάννης Φλωρινιώτης...

Αλλά ο Κωστάκης Καραπα-

καλό είναι κάτι τέτοιες προσπάθειες, σαν του Κωστάκη Καραπαναγιωτίδη να τις ενισχύουμε και ηθικά και υλικά! Όλοι ή σχεδόν όλοι σήμερα διαθέτουμε κασετόφωνο. Ευκαιρία, λοιπόν, να χαρούμε την ωραία φωνή του Κ. Καραπαναγιωτίδη στην τελευταία καλλιτεχνική του δουλειά. Το κόστος μικρό, η ωφέλεια, η ακουστική, η ηθνοισθηματική, η συμπατριωτική, πολλή.

Διαφήμιση; Καθόλου! Ούτε που με συνδέει κανένας δεσμός με τον άνθρωπο. Απλούστατα, σαν Νεοπόντιος και γω, νοιώθω την ανάγκη να προβάλω κάποιον δικό "μας", που κάτι προσφέρει στην Ποντιακή μας παράδοση! Επομένως αυτή του η προσφορά "ζητάει" κάποια ανταπόκριση κ' από μας! Θα του την αρνηθούμε,...

ΑΝΔΡΕΑΣ ΤΑΤΑΡΙΔΗΣ
ΖΑΚΥΝΘΟΣ 18/9/89

Αναμνηστική φωτογραφία από την Πτολεμαίδα, όπου η χορωδία της Ευξείνου Λέσχης Βέροιας στις 10/9/89 έδωσε επιτυχημένη συναυλία στα πλαίσια των τοπικών καλλιτεχνικών εκδηλώσεων.

Διακρίνονται από αριστερά ο πρόεδρος του Δ.Σ. της Ευξείνου Λέσχης Πτολεμαίδας Ευθύμιος Ευθυμιάδης, ο τραγουδιστής Κώστας Καραπαναγιωτίδης, ο πρόεδρος του Δ.Σ. της Ευξείνου Λέσχης Βέροιας Αλέξ. Τσαχουρίδης και ο υπεύθυνος του "ΑΡΓΟΝΑΥΤΗ" Γιάννης Μελετιδής.

Κάποτε εγίνονταν ν' αρπάξ' το καρακούλάκ', να εμπαιν' 'ς σα σοκάκια, 'ς σα στράτας, να βερίζ' κιφάλια, να σκοτών' Τούρκ'ς, χοτσάδες κ' ήντιαν εβγαίν'νεν εμπροστά τ'. Κ' επεκέι, ξάν' έτοιζεν τα παιδία, τσι νυφάδες, την ταιφάν.
"Αχ", έλεεν, "αούτοιν' ντο θα γίνταν; Θα πιάν'νε με το ζορ'!

Αχάρον Απόστολον ετέρεσεν, αούτο η δουλεία αέτ' πα' κ' γίνεται. Επέ'νε'ν ένας και μαναχός, καν'νάν 'ς σον κόσμον κ' έχ'. Ολόερα τ' οι γειτονάδες, οι σιευνοί, όλοι ατουν ετούρκ'σαν. Όλιον Τούρκια. Τα εγκλησίας τ' άλλα εχάλασαν, τ' άλλα επόικαν τσαμέδες. Τα είκονας έσυραν 'ς τα σοκάκια. Ποπάς πουδέν κ' επέ'νε'ν, όλ' τ'ς εσκότωσαν. Ολ' πάγ'νε ατώρα 'ς σην τσαμέν κι όσ' νομάτ' έξεραν πέντε κουκάρας, εν'ταν χοτσάδες. Μιναρέδες τ' όλια τα μερέας, καρμάννα πουδέν...

Αχάρον Απόστολον ετέρεσεν, αούτο η δουλεία αέτ' πα' κ' γίνεται. Επέ'νε'ν ένας και μαναχός, καν'νάν 'ς σον κόσμον κ' έχ'. Ολόερα τ' οι γειτονάδες, οι σιευνοί, όλοι ατουν ετούρκ'σαν. Όλιον Τούρκια. Τα εγκλησίας τ' άλλα εχάλασαν, τ' άλλα επόικαν τσαμέδες. Τα είκονας έσυραν 'ς τα σοκάκια. Ποπάς πουδέν κ' επέ'νε'ν, όλ' τ'ς εσκότωσαν. Ολ' πάγ'νε ατώρα 'ς σην τσαμέν κι όσ' νομάτ' έξεραν πέντε κουκάρας, εν'ταν χοτσάδες. Μιναρέδες τ' όλια τα μερέας, καρμάννα πουδέν...

Αναμνηστική φωτογραφία από την Πτολεμαίδα, όπου η χορωδία της Ευξείνου Λέσχης Βέροιας στις 10/9/89 έδωσε επιτυχημένη συναυλία στα πλαίσια των τοπικών καλλιτεχνικών εκδηλώσεων.

Διακρίνονται από αριστερά ο πρόεδρος του Δ.Σ. της Ευξείνου Λέσχης Πτολεμαίδας Ευθύμιος Ευθυμιάδης, ο τραγουδιστής Κώστας Καραπαναγιωτίδης, ο πρόεδρος του Δ.Σ. της Ευξείνου Λέσχης Βέροιας Αλέξ. Τσαχουρίδης και ο υπεύθυνος του "ΑΡΓΟΝΑΥΤΗ" Γιάννης Μελετιδής.

Αλλά ο Κωστάκης Καραπα-

καλό είναι κάτι τέτοιες προσπάθειες, σαν του Κωστάκη Καραπαναγιωτίδη να τις ενισχύουμε και ηθικά και υλικά! Όλοι ή σχεδόν όλοι σήμερα διαθέτουμε κασετόφωνο. Ευκαιρία, λοιπόν, να χαρούμε την ωραία φωνή του Κ. Καραπαναγιωτίδη στην τελευταία καλλιτεχνική του δουλειά. Το κόστος μικρό, η ωφέλεια, η ακουστική, η ηθνοισθηματική, η συμπατριωτική, πολλή.

Αναμνηστική φωτογραφία από την Πτολεμαίδα, όπου η χορωδία της Ευξείνου Λέσχης Βέροιας στις 10/9/89 έδωσε επιτυχημένη συναυλία στα πλαίσια των τοπικών καλλιτεχνικών εκδηλώσεων.

Διακρίνονται από αριστερά ο πρόεδρος του Δ.Σ. της Ευξείνου Λέσχης Πτολεμαίδας Ευθύμιος Ευθυμιάδης, ο τραγουδιστής Κώστας Καραπαναγιωτίδης, ο πρόεδρος του Δ.Σ. της Ευξείνου Λέσχης Βέροιας Αλέξ. Τσαχουρίδης και ο υπεύθυνος του "ΑΡΓΟΝΑΥΤΗ" Γιάννης Μελετιδής.

Κάποτε εγίνονταν ν' αρπάξ' το καρακούλάκ', να εμπαιν' 'ς σα σοκάκια, 'ς σα στράτας, να βερίζ' κιφάλια, να σκοτών' Τούρκ'ς, χοτσάδες κ' ήντιαν εβγαίν'νεν εμπροστά τ'. Κ' επεκέι, ξάν' έτοιζεν τα παιδία, τσι νυφάδες, την ταιφάν.
"Αχ", έλεεν, "αούτοιν' ντο θα γίνταν; Θα πιάν'νε με το ζορ'!

Κάποτε εγίνονταν ν' αρπάξ' το καρακούλάκ', να εμπαιν' 'ς σα σοκάκια, 'ς σα στράτας, να βερίζ' κιφάλια, να σκοτών' Τούρκ'ς, χοτσάδες κ' ήντιαν εβγαίν'νεν εμπροστά τ'. Κ' επεκέι, ξάν' έτοιζεν τα παιδία, τσι νυφάδες, την ταιφάν.
"Αχ", έλεεν, "αούτοιν' ντο θα γίνταν; Θα πιάν'νε με το ζορ'!

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΤΥΠΟΥ ΤΟΥ Δ.Σ. ΤΗΣ ΕΥΞΕΙΝΟΥ ΛΕΣΧΗΣ ΒΕΡΟΙΑΣ

Στιγμιότυπο από τη συνάντηση με τον τοπικό τύπο.

Συνέντευξη τύπου για την πορεία των εργασιών της ανέγερσης του Πνευματικού Κέντρου έδωσε το Διοικητικό Συμβούλιο της Ευξεινού Λέσχης Βέροιας στις 3/10.

Στη διάρκεια της συνέντευξης μίλησε ο Πρόεδρος του Δ.Σ. της Λέσχης κ. Αλέκος Τσαχουρίδης, ο οποίος αναφέρθηκε στην πορεία των εργασιών για την ανέγερση

του Πνευματικού Κέντρου η μελέτη του οποίου είναι έτοιμη και σύντομα θα δοθούν οι άδειες από το Πολεοδομικό Γραφείο.

Μίλησε ακόμη ο Αρχιτέκτονας που έχει την ευθύνη για το έργο ο κ. Αριστοτέλης Σιδηρόπουλος, ο οποίος παρουσίασε τη μέχρι τώρα πορεία του έργου με διαφάνειες.

ΟΙ ΔΙΩΓΜΟΙ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΤΟΥ ΠΟΝΤΟΥ

Το μεγαλείο του γενετισαρισμού σε νέα έκδοση. Σαν να μην φτάνανε τόσα δεινά, εξορίες, εκτοπισμοί, βασανιστήρια, βιασμοί, λεηλασίες, προστέθηκαν και το φοβερότερο απ' όλα, ο εξισλαμισμός των χριστιανών: "... Αι εξισλαμίσσεις είναι άπειροι, διότι οι Τούρκοι εκμεταλλεύοντο την πείναν, το ρίγος, την πείναν και την απόγνωση των ταλαιπώρων χριστιανών ητμάζον αντί 100 δραμιών άρτου τας δεκαετείς θυγατέρας και τέκνα των δυστυχών του Θεού πλάσμάτων και εξισλάμιζον αντί πινιακού φακής τους λιμώττοντας...".

Καλύτερη δεν ήταν η τύχη των περιοχών Τρίπολης - Κερασούντας - Πουλαντζάκης και Κοτυρών αυτήν την περίοδο. Μία απλή σταχυολόγηση από τους επίσημους πίνακες και τις εκθέσεις των προξένων, αποκαλύπτει το τραγικό μέγεθος των διαπραχθέντων εγκλημάτων. Στις παραπάνω περιφέρειες ο διαβόητος αρχιληστής Τοπάλ Οσμάν έσφαξε τους περισσότερους πρόσκритους. Τους υπόλοιπους άνδρες εκτόπισε στα εσωτερικά της Τουρκίας. Λίγοι μόνον από αυτούς σώθηκαν. Πολλές άτυχες Ελληνίδες μοίρασε στους Τσέτες και στους συνεργάτες του. Όλα τα ελληνικά χωριά των περιφερειών κήκαν, οι περισσότερες των Ελλήνων γίνανε βορά των Τούρκων τυχοδιωκτών. Πολλές Ελληνίδες για ν' αποφύγουν την ατιμώση προτίμησαν το θάνατο. Ακόμη βρέθηκαν γονείς που σκότωσαν τα ίδια τους τα σπλάχνα, για να μην τα δούν στα χέρια των Τούρκων.

Στη Μερζιφούντα, ο ίδιος ο Τοπάλ Οσμάν, αφού γύμνωσε τους Έλληνες και τους λίγους Αρμένιους που απόμειναν λήστεψε τα σπίτια και τα καταστήματά τους και έβαλε φωτιά στις συνοικίες των δύο κοινοτήτων.

Φρικιαστικά ή, ενδεχομένως, βίαια κατά την διάρκεια της πυρκαγιάς. Οι συνεργάτες του Τοπάλ Οσμάν, είχαν κλείσει κάθε δρόμο. Οποιοσ προσπαθούσε να σωθεί φεύγοντας μέσα από την κόλαση των φωτιών ή τον σκότωνα επί τόπου ή τον έριχναν πάνω μέσα στις φλόγες. Και όση ώρα συνέβαιναν αυτά, ούρλιαζε ο Τοπάλ Οσμάν, λέγοντας: "Ας έλθουν τώρα οι Άγγλοι, οι Αμερικάνοι και ο Χριστός σας να σας σώσουν".

Μονάχα στην πόλη Τραπεζούντα υπήρχε κάποια σχετική ηρεμία ως το 1918. Αυτή αφειλόταν στο μητροπολίτη της Χρυσάνθου, που κατόρθωσε με τη διπλωματία του να περιορίσει τις αυθαιρέσιες των Τούρκων. Πολύ κολακευτική έκθεση έκανε για το μητροπολίτη στις 21.8.1918 ο Αυστριακός πρόξενος Τραπεζούντας Kwiatkowski: "Όπως πολλές φορές ανέφερα, οι σχέσεις των Τούρκων και Ελλήνων στην Τραπεζούντα δεν ήταν κακές μέχρι που οι Ρώσοι κατέλαβαν την πόλη (18 Απριλίου 1916). Η σημαντική μαμαθανική πλειοψηφία, το παράδειγμα των συνετών μητροπολιτών, συγκρατούσαν τους Έλληνες της Τραπεζούντας από τις απροσεξίες που παρατηρούνταν στην Αμισό... Πολύ συνετέλεσε στη σύνθεση αυτή η προσωπι-

κότητα και η έξυπνη στάση του σημερινού μητροπολίτη Τραπεζούντας Χρυσάνθου, ο οποίος δεν άφησε να χαθεί ευκαιρία, για να φανερίσει στον πληθυσμό και την τουρκική κυβέρνηση. Όταν το χειμώνα του 1916 άρχισε η ρωσική κατοχή να γίνεται απειλητική, συμβούλεψε το ποιμνίό του να υποστηρίξει τον τουρκικό πληθυσμό που έμεινε πίσω και εμπόδισε επανειλημμένα μετά την κατάληψη

της πόλης παρεκτροπές των αρμενικών τμημάτων στρατού εναντίον των Τούρκων κατοίκων".

Και ενώ ο τουρκικός λαός που γνώρισε την αγάπη του του έβγαλε τραγούδια και τον υμνούσε, ο επαναστάτης Κεμάλ Ατατούρκ λίγο αργότερα σ' ανταπόδοση της στοργής και της προσφοράς του τον καταδίκασε σε θάνατο.

Συνέχεια στο επόμενο

ΝΕΑ ΑΠΟ ΤΑ ΑΔΕΛΦΑ ΣΩΜΑΤΕΙΑ

Πανηγυρικά γιορτάστηκε η μνήμη του μεγαλομάρτυρα Θεοδώρου Γαβρά.

Την Κυριακή 8 Οκτωβρίου γιορτάστηκε πανηγυρικά η μνήμη του μεγαλομάρτυρα Θεοδώρου Γαβρά, στην ομώνυμη ανιστορημένη ιερά μονή, στις Πέντε Βρύσες Λαγκαδά.

Το πρωί της Κυριακής τελέσθηκε αρχιερατική θεία λειτουργία στην οποία παραβρέθηκαν οι θρησκευτικές, πολιτικές, στρατιωτικές αρχές και προσφυγικά σωματεία.

Στη συνέχεια στην πλατεία του χωριού ακολούθησε καλλιτεχνικό πρόγραμμα που ζωντάνευσε μνήμες από τις αξέχαστες πατρίδες.

Το πανηγύρι του Αγίου Θεοδώρου Γαβρά, αποτελεί συνέχεια των εθνικοθρησκευτικών παραδόσεων του ποντιακού ελληνισμού.

Ποντιακή βραδιά διοργάνωσε η Ε.Π. Πολύχνης.

Η Ένωση Ποντίων Πολύχνης διοργάνωσε στις 2 Οκτωβρίου "Ποντιακή βραδιά" με συμμετοχή της Καλλιτεχνικής Στέγης Ποντίων.

Το πρόγραμμα της εκδήλωσης περιλάμβανε χορευτικά συγκροτήματα, ποντιακό θέατρο, ποντιακά τραγούδια και χορούς, καθώς και προσφορά δωρεάν ποντιακών παραδόσεων φαγητών.

Ποντιακά έργα από το Σύλλογο "Ακρίτες του Πόντου".

Εντυπωσιακή είναι η δραστηριότητα που αναπτύσσει ο Σύλλογος "Ακρίτες του Πόντου" της Σταυρούπολης Θεσσαλονίκης.

Ο θάσος του Συλλόγου έχει ανεβάσει μέχρι σήμερα δύο θεατρικά έργα.

Το πρώτο, "Ο τελευταίον ο χορόν" του μεγάλου Πόντιου θεατρικού συγγραφέα Φίλιωνα Κτενίδη. Η σκηνοθεσία ήταν της Βάσως Παπαχαράλμπους και η σκηνογραφία του Χρίστου Τσολερίδη.

Το δεύτερο, "Ο Κληδόνας", επίσημο του Φίλιωνα Κτενίδη, σε σκηνοθεσία της Β. Παπαχαράλμπους και σκηνοθεσία Χ. Τσολερίδη.

Αξίζει να σημειωθεί ότι και τα δύο έργα απέσπασαν τις καλύτερες κριτικές.

Γιορταστική εκδήλωση πραγματοποιήθηκε για τον Ξεριζωμό.

Με την ευκαιρία της επετείου του Ξεριζωμού του Μικρασιατικού Ελληνισμού, που γιορτάζεται στις 14 Σεπτεμβρίου κάθε χρόνο, η Πανελλήνια Ένωση Ποντιακών Σωματείων, η Ομοσπονδία Προσφυγικών Σωματείων Ελλάδος και τα Θρακικά Σωματεία, σε συνεργασία με το Δήμο Θεσσαλονίκης διοργάνωσαν γιορταστικές εκδηλώσεις, για να τιμήσουν την ημέρα εθνικής μνήμης.

Συγκεκριμένα το πρωί, στις 14 Σεπτεμβρίου, τελέσθηκε στον Ιερό Ναό Αγίας Σοφίας επιμνημόσυνη δέηση, χοροστάυτος του μητροπολίτη Θεσσαλονίκης κ. Παντελεήμονα. Ακολούθησε αναφορά στο νόημα της εθνικής μνήμης από τον Πρόεδρο της Ο.Π.Σ.Ε. κ. Παν. Βεζυργιάννη. Στη συνέχεια έγινε κατάθεση στεφανιών στον ανδριάντα του εθνομάρτυρα Χρυσόστομου Σμύρνης. Στις 8 το βράδυ έγινε ομιλία στην αίθουσα της Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών από το δημοσιογράφο κ. Πάνο Καισίδη με θέμα: "Γιατί επιμένουν". Στο τέλος έγινε απονομή τιμητικών διακρίσεων σε Σωματεία και ιδιώτες.

Μιά αδελφική χειρονομία.

"Ο ΦΑΡΟΣ" ΠΟΝΤΙΩΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΠΟΝΤΙΟΥΣ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΕΣ

Την Παρασκευή 6 Οκτωβρίου ο Σύλλογος "Φάρος" Ποντίων Θεσ/νίκης τίμησε σε ειδική εκδήλωση τους μεγάλους πόντιους καλλιτέχνες.

Τραγουδιστές Χρυσάνθου, Κ. Καραπαναγιωτίδη και τον Λυράρη Γ. Κουγιουμτζίδα για την μέχρι τώρα προσφορά τους στο Σύλλογο και γενικά στην Ποντιακή μουσική.

Στους τιμηθέντες δώθηκε ε-

πίχρυση πλακέτα με έπαινο. Την εκδήλωση τίμησαν με την παρουσία τους παράγοντες ποντιακών σωματείων και πλήθος κόσμου.

Την όλη εκδήλωση επιμελήθηκε και παρουσίασε ο πρόεδρος του Συλλόγου, λαογράφος συγγραφέας και πρόσφατα τιμηθείς με το βραβείο Ακαδημίας Αθηνών, Στάθης Ευσταθιάδης.

Αναφορά στην Ακριτική Ποίηση του Πόντου, της Κρήτης - Κύπρου

Συνέχεια από το προηγούμενο

Ο Ν. Πολίτης στο βιβλίο του "Παραδόσεις" (α. Διγενής, Μεσαρά Κρήτης) καταγράφει:

"Ο δυνατότερος από όλους τους Σαραντάπηχους ήταν ο Διγενής, που τον έλεγαν έτσι, γιατί έζησε δύο γενιές. Αυτός έριχνε τους μεγάλους βράχους μακριά για παιγνίδι σαν κότσια και φαίνονται πολλοί απ' αυτούς ως τα σήμερα. Κοντά στις Καμάρες είναι η σέλα του Διγενή και αυτή είναι ένα αυλάκι στην κορφή του βουνού, που έγινε από το βάρος του, που καβαλίκευε το βουνό και καθόντανε. Και παρακάτω στη ράχη είναι η πατιά του, ένα βαθούλωμα μεγάλο. Γιατί όντας εδίουσε, επατούσε εκεί το ένα του πόδι και τ' άλλο στ' αντικρινό βουνό κι έσκυβε κι έπινε νερό από το ποτάμι, από τρεχε κάτω από τα σκέλια του.

Και με τα γένια του έφραζε το ποτάμι και ξεχειλίζει και πλημμυρούσε τον κάμπο της Μεσαράς. Ονας απέθανε ο Διγενής, τον έθαψαν σ' ένα ψήλωμα κοντά στη Γέργερη. Αλλά το σώμα του ήταν πολύ μακρύ και δεν χωρούσε να το θάψουν στο άπλωμα εκεί απάνω, γι' αυτό αναγκάστηκαν να το κόψουνε εφτά κομμάτια, κι έτσι μπόρεσαν και το 'χωσαν".

Ας πάμε τώρα στην άλλη καταγραφή του Ν. Πολίτη, "Τα λιγγρία του Διγενή" (Κύπρος):

"Είς την Κύπρο υπάρχουν δύο λιθάρια μεγάλα μασσωρτά, και τα λέγουν λιγγρία του Διγενή. Ο Διγενής αυτός είχε πελώριο αναστήμα και δυνατό χέρια, για τούτο και σήμερα ακόμη, όταν θέλουν να εΐπουν για κανένα πως είναι ανδρειωμένος, τον λέγουν Διγενή. Εκείνα τα λιθάρια λέν, πως ο Διγενής τα έριξε μιά φορά με το μικρό του δάχτυλο από ένα μέρος εις ένα άλλο, που ήταν

ώρες μακριά, καθώς τα παιδιά ρίχνουν ζύλα εις το παιγνίδι, όπου λέγεται λιγγρί.

Και όσα άλλα λιθάρια όμοια ευρίσκονται εις την Κύπρο τα ονομάζουν το ίδιο, λιγγρία του Διγενοή. Και ο "Πενταδάκτυλος" πήρε αυτήν την ονομασία από τα πέντε δάχτυλα του Διγενή, που φαίνονται ακόμα αποτυπωμένα, καθώς λένε.

Και ο Γέρο - Στάθης μέσα από το βιβλίο του, μας λέει:

"Όταν μικρό με οδηγούσε η γιαγιά μου στην Παναγιά Σουμελά, συναντήσαμε τ' Ακρίτα το λιθάρ και τ' Ακρίτα τ' αλών". Γιατί η πέτρα αυτή (που ήταν σωστός βράχος) ονομάζεται τ' Ακρίτα: - ρώτησα -. Ο Ακρίτας από τον υπερκείμενο λόφο (τ' Ακρίτα τ' αλών) έριξε την πέτρα αυτή για να σκοτώσει το Δράκο, μου απάντησε. - Και πώς μπόρεσε να σηκώσει μιά τόσο μεγάλη πέτρα; Ξαναρώτησα. - Εκείνος, ρίζα μ', να έσκωνε το χέρν ασον ουρανόν ασ σ' αλών απάν, εντούνης σαλιβία (κρυπούσε στα σύννεφα), μου απάντησε.

Και συνεχίζει ο Γέρο - Στάθης: "Ο Νικ. Φλαμπουλίδης από τα Ανάβρυτα Γρεβενών μου έγραψε πως στη Σκόπια της Ματσούκας υπήρχε τ' Ακρίτα το κουνίν. Βράχος με ύψος δέκα μέτρα και με δύο πελεκητές θέσεις μάκρους 2 και πλάτους 1 μ. την καθεμιά και σκεπασμένος από τον ίδιο το βράχο. Εκεί κατά την παράδοση κοιμόταν ο Ακρίτας με τη γυναίκα του. Και συνεχίζει ν' αναφέρει τοπωνύμια, όπως τ' Ακρίτα το ταφίν (κοντά στο Υδραγωγείο της Τραπεζούντας), τ' Ακρίτα το λιθάρ (στα Λιβερά), τ' Ακρίτα το πεγάδ (περιοχή Χαλία της Ματσούκας), τ' Ακρίτα το ποδάρ (χωριό Σίσια επαρχίας Χαλδίας), τ' Ακρίτα τ' αλογιάς (στα Λιβερά), τ' Ακρίτα τ' αλογιάς (Πέτρα προς περιοχή Κωφού της Σάντας).

Υπάρχει συνεπώς μιά κοινή παράδοση σ' ότι αφορά τη ζωή, τα κατορθώματα και το θάνατο του Διγενή Ακρίτα μεταξύ των Ποντίων, Κρητών και Κυπρίων. Και αυτό είναι φυσικό γιατί τα διάφορα τμήματα ενός λαού, στην ιστορική πορεία του έθνους που ανήκουν, έρχονται σε διάφορες σχέσεις και επαφές και επιδέχονται αλληλοεπιδράσεις.

Τέτοιες επαφές και αλληλοεπιδράσεις είναι επόμενο να υπήρχαν μεταξύ Ποντίων, Κρητικών και Κυπρίων, κατά τους ιστορικούς χρόνους, κατά την αρχαιότητα και κατά το Βυζάντιο αν λάβουμε υπόψη μας, ότι τόσο ο Πόντος, όσο η Κρήτη και η Κύπρος υπήρξαν τόποι εμπορίου και ναυσιπλοίας των Ελλήνων.

Στενότερη επαφή μεταξύ Ποντίων, Κρητικών και Κυπρίων έχουμε στην περίοδο της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας. Έτσι το 961 μ.Χ. ο Στρατηγός Νικηφόρος Φωκάς, ο μετέπειτα Αυτοκράτορας του Βυζαντίου απελευθερώνει την Κρήτη από τους Σαρακηνούς. Πολλοί τότε, από τους στρατιώτες αυτούς, παρέμειναν μόνιμα στην Κρήτη.

Σήμερα, υπάρχουν χωριά στην Κρήτη που ισχυρίζονται ότι είναι απόγονοι αυτών των στρατιωτών. Ακόμα οι δύο ιερωμένοι, που είχε μαζί του ο Φωκάς και που ανέλθαν να επαναφέρουν τους εξισλαμισθέντες Κρήτες και Κυπρίους στο Χριστιανισμό, ο Άγιος Αθανάσιος ο Αγιορείτης και ο Νίκων ο Μετανοείτε ήταν Πόντιοι. Υπάρχει σήμερα στην περιοχή του Ηρακλείου αρχαίος Χριστιανικός ναός με το όνομα Παναγία Σουμελά.

Το 1182 ο Αλέξιος ο Κομνηνός στέλνει στην Κρήτη αποίκους από τον Πόντο μαζί με αρχηγούς, όπως τους Μελισσίνους, Αργυρόπουλους, Φωκάδες, Καλλέργηδες,

Μουσούρηδες, Χορτατζήδες και άλλους. Ακούονται σήμερα ακόμη απόγονοί τους με τα ίδια οικογενειακά ονόματα.

Είναι αυτοί που πρόσφεραν πολλές υπηρεσίες και θυσίες ενάντια της Βενετοκρατίας. Το έτος 1414 έρχονται οκτακόσιες (800) οικογένειες από την περιοχή της Τραπεζούντας και ιδρύουν στην περιφέρεια Λασηθίου (κοντά στη Σητεία και στο χωριό Πισκοκέφαλο) μιά πόλη με την ονομασία Τραπεζούντα ή Τραπεζούνδα κατά το βενετιάνικο λεξικό. Από την πόλη αυτή κατάγεται ο σπουδαίος ποιητής Βιτσέντζος Κορνάρος, ο αδελφός του Ανδρέας Κορνάρος και άλλοι. Ο μεγάλος λόγιος εξάλλου Γεώργιος Τραπεζούντιος, που γεννήθηκε στο Χάντακα το 1396 ήταν από γονείς Τραπεζούντιους και γι' αυτό πήρε την επωνυμία Τραπεζούντιος.

Ακόμα κοντά στα ερείπια της Τραπεζούντας που βρισκείται στην περιοχή Πισκοκέφαλος της Σητείας και κοντά στο ναό που φέρει την ονομασία "Το Γεννήσιον της Θεοτόκου" και προς τη Θάλασσα, βρέθηκε μαρμάρινη πλάκα με ανάγλυφο το έμβλημα της Αυτοκρατορίας των Κομνηνών, δηλ. το μονοκέφαλο αετό. Εξάλλου η Κοινότητα Πισκοκεφάλου κατέφερε στις πολιτιστικές της εκδηλώσεις μνημονεύει το όνομα αυτής της Τραπεζούντας.

Τα στοιχεία αυτά ισχυροποιούν την άποψη για την ιδιαίτερη αδελφική σχέση που έχουν μεταξύ τους οι Πόντιοι και Κρητικοί. Ασφαλώς την ίδια αδελφική σχέση έχουν και με τους Κυπρίους, αφού η γεωγραφική τους θέση και η ιστορική τους πορεία δικαιολογεί μιά τέτοια υπόθεση.

ΠΑΝΝΙΣ Α ΜΕΛΕΤΙΩΣ